

Рис. 36. Мапа (за регіональним розподілом) кількості учителів на один ЗЗСО (2018/2019 н. р.), осіб

Побудовано ДНУ «Інститут освітньої аналітики» за даними Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Якість освіти

Державна служба якості освіти

ІНСТИТУЦІЙНИЙ АУДИТ

Відповідно до статті 41 Закону України «Про освіту» передбачається створення системи забезпечення якості освіти в Україні, яка включає:

- внутрішню систему забезпечення якості, що має функціонувати у кожному закладі освіти;
- систему зовнішнього забезпечення якості освіти, до якої належить і інституційний аудит.

До повноважень Державної служби якості освіти (далі – Служба) належать питання щодо допомоги керівникам закладів освіти у формуванні внутрішньої системи забезпечення якості освіти, що має створити умови для постійного і послідовного удосконалення якості освітніх і управлінських процесів.

За розбудову внутрішньої системи забезпечення якості освіти відповідає керівник школи, а за проведення інституційного аудиту – Служба та її територіальні органи. Ці дві системи тісно пов'язані між собою, оскільки доцільною є практика, коли критерії, за якими має проводитись інституційний аудит та щорічне самооцінювання освітньої діяльності школи, співпадають.

На виконання статті 45 Закону України «Про освіту», з метою створення зовнішньої системи забезпечення якості освіти, наказом Міністерства освіти і науки України від 09.01.2019 № 17 затверджено Порядок проведення інституційного аудиту закладів загальної середньої освіти (zareєстрований у Міністерстві юстиції України 12 березня 2019 року за № 250/33221). Ним передбачено відхід від традиційної моделі державної перевірки закладів освіти, заклади освіти будуть отримувати експертну допомогу та рекомендації щодо вдосконалення їх діяльності.

Оцінювання освітніх і управлінських процесів закладу освіти та внутрішньої системи забезпечення якості освіти здійснюється за такими напрямками:

- освітнє середовище закладу освіти;
- система оцінювання здобувачів освіти;
- педагогічна діяльність педагогічних працівників закладу освіти;
- управлінські процеси закладу освіти.

Ці чотири напрями оцінювання складаються з 15 вимог/правил, 52 критеріїв, 98 індикаторів для оцінювання освітніх та управлінських процесів.

Упродовж березня – травня 2019 року за сприяння проектів «Експертна підтримка врядування та економічного розвитку» (EDGE) та Програми підтримки освітніх реформ в Україні «Демократична школа» педагогічні колективи 12 пілотних закладів різних типів, що забезпечують здобуття загальної середньої освіти і розташовані у сільській та міській місцевостях, за допомогою освітніх експертів почали розбудовувати внутрішню систему забезпечення якості освіти.

Узагальнені пропозиції, що надійшли від пілотних шкіл, увійшли як до методики зовнішнього оцінювання освітніх і управлінських процесів закладу загальної середньої освіти, так і до посібника «Абетка для керівника», що зможе використати кожен керівник школи для розбудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти.

Проведення інституційного аудиту та оцінювання ефективності внутрішньої системи забезпечення якості освіти закладів освіти здійснюватиме експертна група. Це представники Служби чи її територіальних органів, працівники органів управління освітою, керівни-

ки закладів освіти та вчителі, які мають вищу кваліфікаційну категорію, практичний досвід роботи у школі не менше 5 років і пройшли спеціальне навчання. Реєстрація та відбір кандидатів до експертних груп з проведення інституційного аудиту розпочалася в липні 2019 р.

Окрім того, Службою розпочато розроблення програми підготовки освітніх експертів. До такої підготовки можуть бути залучені заклади післядипломної педагогічної освіти.

Сертифікація вчителів

У 2019 році в Україні розпочався пілотний проєкт із сертифікації педагогічних працівників, який триватиме три роки.

Сертифікація педагогічних працівників – це зовнішнє оцінювання професійних компетентностей педагогічного працівника (у тому числі з педагогіки та психології, практичних умінь застосування сучасних методів і технологій навчання), що здійснюється шляхом незалежного тестування, самооцінювання та вивчення практичного досвіду роботи (стаття 51 Закону України «Про освіту»).

Сертифікацію педагогічних працівників реалізує Міністерство освіти і науки України спільно з Державною службою якості освіти та її територіальними органами, Українським центром оцінювання якості освіти та його регіональними центрами.

Сертифікація педагогічного працівника відбувається на добровільних засадах виключно за його ініціативою.

Відповідно до п. 6 Положення про сертифікацію педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2018 р. № 1190, сертифікація передбачає експертне оцінювання професійних компетентностей учасників сертифікації шляхом вивчення практичного досвіду їх роботи, що організовується Державною службою якості освіти, а також незалежного тестування, що здійснюється Українським центром оцінювання якості освіти. Ще одним складником сертифікації є самооцінювання учасником сертифікації власної педагогічної майстерності.

З метою організації вивчення практичного досвіду роботи учасників сертифікації Службою розроблено:

- анкету для відбору експертів;
- методичку експертного оцінювання професійних компетентностей учасників сертифікації;
- форму експертного висновку та методичні рекомендації щодо її заповнення;
- анкету самооцінювання для учасників сертифікації;

- форму спостереження за діяльністю учасника сертифікації упродовж його робочого дня (крім уроків);
- форму спостереження за ходом уроку;
- орієнтовний перелік запитань для бесіди (інтерв'ю) з учителем;
- анкету для інтерв'ю з директором/заступником директора закладу освіти;
- акт про відмову в допуску експертів до вивчення практичного досвіду учасників сертифікації;
- повідомлення про відсутність реального/потенційного конфлікту інтересів з учасником сертифікації;
- програму підготовки експертів.

Також розроблено методичні рекомендації щодо створення, змісту та заповнення електронного портфоліо учасника сертифікації, які затверджені наказом Міністерства освіти і науки від 30.05.2019 № 755.

Службою відібрано і затверджено загальний список експертів із 475 осіб, які можуть залучатись до проведення сертифікації. З них станом на 14.06.2019 підготовлено 426 експертів, у тому числі:

- 15–16 січня – 66 експертів;
- 17–18 квітня – 164 експерти;
- 11–13 червня – 196 експертів.

Зазначені заходи мали на меті:

- забезпечити розуміння ролі та основних завдань освітніх експертів;
- ознайомити учасників з Методикою експертного оцінювання професійних компетентностей учасників сертифікації та допоміжним інструментарієм;
- покращити навички спостереження за практикою вчителів, навички проведення інтерв'ю та анкетування.

Серед експертів, які можуть долучитися до вивчення практичного досвіду роботи учасників сертифікації: 37 % – вчителі початкових класів; 20 % директори та заступники директорів шкіл; 17 % методисти районних/міських методичних кабінетів/центрів; 14 % методисти обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти; 12 % викладачі закладів вищої освіти (університетів, інститутів, коледжів, училищ). Усі експерти мають відповідну освіту та стаж роботи (рис. 37).

У період з 08 квітня по 17 травня 2019 року Службою сформовано експертні групи та організовано вивчення практичного досвіду роботи 316 вчителів, що становить 37 % від загальної кількості зареєстрованих для проходження сертифікації.

Для здійснення експертного оцінювання професійних компетентностей учасників сертифікації у зазначений період Службою було залучено 208 експертів (рис. 38, табл. 3).

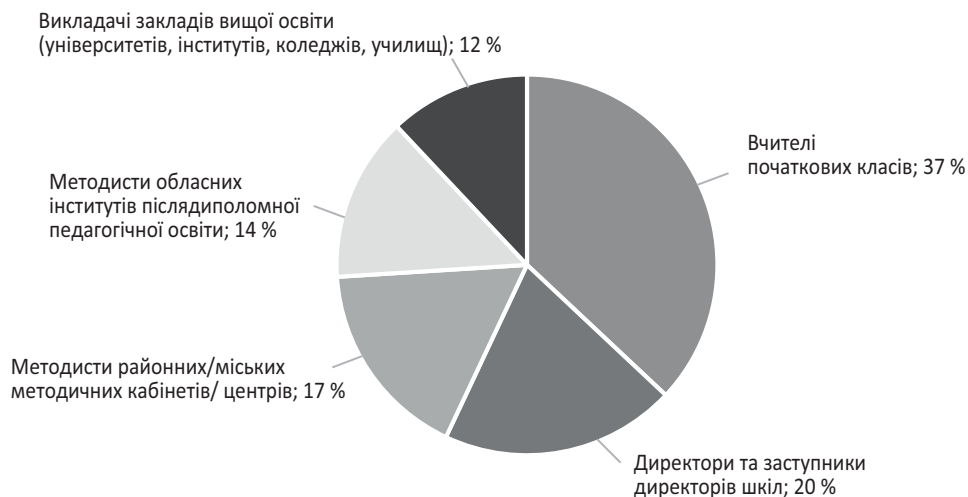

Рис. 37. Склад експертів

Побудовано за даними Державної служби якості освіти. URL: <http://sqe.gov.ua>.

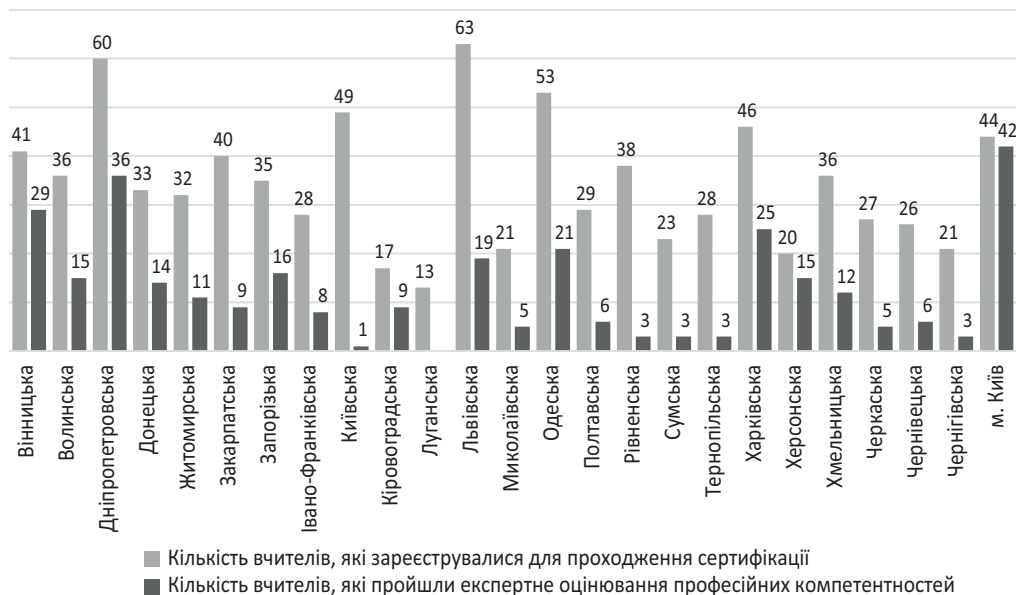

Рис. 38. Розподіл кількості вчителів в частині вивчення практичного досвіду їх роботи (у розрізі областей), станом на 17.05.2019, осіб

Побудовано за даними Державної служби якості освіти. URL: <http://sqe.gov.ua>.

Службою здійснено/заплановано також наступні заходи:

- узагальнення попередніх результатів першого етапу вивчення практичного досвіду роботи учасників сертифікації (липень 2019 р.);
- «круглий стіл» з обговорення попередніх результатів першого етапу вивчення практичного досвіду роботи учасників сертифікації (серпень 2019 р.);

Інформація про хід сертифікації вчителів в частині вивчення практичного досвіду їх роботи (у розрізі областей), станом на 17.05.2019

№	Область	Кількість учителів, які зареєструвалися для проходження сертифікації	Кількість учителів, які пройшли експертне оцінювання професійних компетентностей		Кількість учителів, які пройшли експертне оцінювання у вересні-жовтні 2019 р.
			Усього	У т. ч. в обласному центрі	
1.	Вінницька	41	29	26	12
2.	Волинська	36	15	15	21
3.	Дніпропетровська	60	36	16	24
4.	Донецька	33	14		19
5.	Житомирська	32	11	11	21
6.	Закарпатська	40	9	9	31
7.	Запорізька	35	16	13	19
8.	Івано-Франківська	28	8	8	20
9.	Київська	49	1		48
10.	Кіровоградська	17	9	7	8
11.	Луганська	13			13
12.	Львівська	63	19	17	44
13.	Миколаївська	21	5	5	16
14.	Одеська	53	21	20	32
15.	Полтавська	29	6	5	23
16.	Рівненська	38	3		35
17.	Сумська	23	3		20
18.	Тернопільська	28	3	2	25
19.	Харківська	46	25	21	21
20.	Херсонська	20	15	5	5
21.	Хмельницька	36	12	12	24
22.	Черкаська	27	5	1	22
23.	Чернівецька	26	6	5	20
24.	Чернігівська	21	3	3	18
25.	Київ	44	42		2
26.	УКРАЇНА	859	316	243	543

Складено за даними Державної служби якості освіти. URL: <http://sqe.gov.ua>.

- розроблення проєкту графіка вивчення практичного досвіду роботи учасників сертифікації у кожній області (серпень 2019 р.);
- організація і проведення навчання для експертів, які можуть залучатися до вивчення практичного досвіду роботи учасників сертифікації (вересень 2019 р.);
- організація та проведення другого етапу вивчення практичного досвіду роботи учасників сертифікації (вересень-жовтень 2019 р.);
- збір та передача до Українського центру оцінювання якості освіти експертних висновків щодо вивчення практичного досвіду роботи учасників сертифікації (жовтень 2019 р.);

– узагальнення результатів вивчення практичного досвіду роботи учасників сертифікації у 2019 році (листопад 2019 р.);

– участь у роботі комісії з визначення результатів сертифікації (листопад 2019 р.).

Після того як Державною службою якості освіти буде завершено етап оцінювання практичного досвіду учасників сертифікації, Українським центром оцінювання якості освіти та його регіональними центрами буде розпочато проведення незалежного тестування, програму для якого затверджено наказом МОН від 14.01.2019 № 33.

Перший цикл загальнодержавного моніторингового дослідження якості початкової освіти: загальна характеристика та основні результати

У 2016 р. Міністерством освіти і науки України започатковано загальнодержавне моніторингове дослідження якості початкової освіти «Стан сформованості читацької та математичної компетентностей випускників початкової школи закладів загальної середньої освіти» (далі – дослідження).

Нормативною підставою для реалізації цього елемента системи зовнішнього моніторингу якості освіти став наказ МОН від 29.12.2016 № 1693 «Про проведення загальнодержавного моніторингового дослідження якості початкової освіти «Стан сформованості читацької та математичної компетентностей випускників початкової школи загальноосвітніх навчальних закладів 2017 року» зі змінами.

Упродовж 2017–2018 рр. проведено перший цикл дослідження (далі – дослідження-2018), метою якого згідно з Програмою загальнодержавного моніторингового дослідження якості початкової освіти «Стан сформованості читацької та математичної компетентностей випускників початкової школи загальноосвітніх навчальних закладів», затвердженою наказом МОН від 20.03.2018 р. № 256, було:

1) одержання об'єктивної інформації про:

а) рівень сформованості основних (читацької та математичної) компетентностей випускників початкової школи на загальнодержавному рівні;

б) рівень впливу психолого-педагогічних і соціально-економічних чинників на рівень сформованості основних компетентностей випускників початкової школи;

2) розроблення й апробація організаційно-методичного та технологічного забезпечення системи моніторингу якості початкової освіти як моделі для організаційно-методичного та технологічного забезпечення системи моніторингу якості базової середньої освіти.

Дослідження було організовано та проведено Міністерством освіти і науки України, Національною академією педагогічних наук України, Українським та регіональними центрами оцінювання якості освіти, Державною науковою установою «Інститут освітньої аналітики», обласними інститутами післядипломної педагогічної освіти, структурними підрозділами з питань освіти і науки обласних, Київської міської державних адміністрацій, а також закладами загальної середньої освіти. Основною інституцією-виконавцем заходів у межах дослідження-2018 було визначено Український центр оцінювання якості освіти. Крім цього, певну частину робіт, пов'язаних із підготовкою інструментарію та процедур дослідження-2018 та аналізом його результатів, було виконано робочою групою з розроблення методології проведення загальнодержавного моніторингового дослідження якості початкової освіти «Стан сформованості читацької та математичної компетентностей випускників початкової школи загальноосвітніх навчальних закладів», оновлений склад якої затверджено наказом МОН від 20.03.2018 р. № 256, до складу якої входили представники Міністерства освіти і науки України, Національної академії педагогічних наук України, Українського центру оцінювання якості освіти, ЗЗСО, ЗВО та громадських організацій.

З огляду на те, що дослідження-2018 стало першим циклом довготривалого дослідження, одним із надважливих завдань у межах його реалізації було створення належної методології та інструментарію. У зв'язку з цим дослідження-2018 складалося з двох пілотних та основного етапів.

Пілотні етапи, метою яких була апробація інструментарію та процедур, відповідно до наказу МОН від 27.03.2017 р. № 470 було проведено в травні–грудні 2017 р. (травень–вересень – перший етап, наказ МОН від 19.04.2017 р. № 612 «Про проведення в 2017 році пілотного етапу загальнодержавного моніторингового дослідження якості початкової освіти»; липень–грудень 2017 р. – другий етап, наказ МОН від 23.10.2017 р. № 1404 «Про проведення в 2017 році II пілотного етапу загальнодержавного моніторингового дослідження якості початкової освіти»). До вибірки першого пілотного етапу було включено 2052 учні (фактично взяло участь 1909 учнів) четвертих класів із 44 ЗЗСО (для участі в моніторинговому дослідженні було обрано по два класи від школи) з 9 областей та м. Київ та 78 учителів, а до вибірки другого – 3000 учнів (фактично взяло участь 2 725 учнів) п'ятих класів із 59 ЗЗСО з 12 областей та м. Київ. За підсумками цих етапів було випрацьовано чіткі процедури для проведення основного етапу дослідження-2018 та відповідні *когнітивні* (8 варіантів тестових зошитів

(частиною яких були додатково книжки для читання) для проведення тестування випускників початкової школи із читання, 4 варіанти тестових зошитів – із математики); *контекстні* (анкета для учня/учениці, які виконували тести із читання; анкета для учня/учениці, які виконували тести з математики; анкети для вчителя, учні якого виконували тести із читання або математики відповідно) та *інструктивні* матеріали.

Основний етап дослідження-2018 було проведено у квітні–травні 2018 р. відповідно до наказу МОН від 09.02.2018 р. № 118 «Про проведення першого циклу моніторингового дослідження стану сформованості читацької та математичної компетентностей випускників початкової школи» та листа МОН від 06.03.2018 р. № 1/9-137 «Про проведення першого циклу моніторингового дослідження стану сформованості читацької та математичної компетентностей випускників початкової школи 2018 року», яким було визначено графік проведення основного етапу дослідження в ЗЗСО, включених до вибірки основного етапу.

Відповідно до обґрунтованих і відповідних меті дослідження-2018 параметрів і правил до вибірки основного етапу дослідження-2018 потрапили 366 ЗЗСО та 486 класів з очікуваною кількістю учнів-учасників – 9 884 особи, з-поміж яких тест із читання мали виконувати 4 928 учнів, тест із математики – 4 956 учнів. Утім за підсумками проведення цього етапу реально взяли участь у тестуванні й анкетуванні 9 077 учнів 4-х класів із 24 областей України та м. Київ, серед яких 4 535 учнів виконували тести й заповнювали анкети із читання та 4 542 – із математики. На етапі оброблення даних до бази даних були включені результати лише 9 007 учнів, а саме 4 506 учнів, які виконували тести й заповнювали анкети з читання, та 4 501 учень – з математики. Вилучення певної частини даних було пов'язане з тим, що деякі учні частково або повністю не виконували тестів або не заповнювали анкет (через стан здоров'я учня, відмову батьків тощо). Крім того, під час основного етапу було проанкетовано 486 учителів, які заповнювали анкети залежно від того, який тест (із читання чи математики) виконували їхні учні. Усього було оброблено 239 анкет учителів, учні яких виконували тести з читання, та 245 анкет учителів, учні яких виконували тест із математики.

За підсумками оброблення та аналізу даних основного етапу, проведених за спеціально розробленою відділом досліджень та аналітики Українського центру оцінювання якості освіти методологією було підготовлено звіт із п'яти частин загальним обсягом із додатками 1 007 сторінок (670 сторінок основного тексту).

Основними результатами дослідження-2018, відповідно до даних, зафіксованих у п'яти частинах звіту, є такі:

1. Стан сформованості математичної компетентності випускників початкової школи на 2018 р. Понад 86 % випускників початкової школи досягли базового рівня сформованості математичної компетентності. У майже 18 % четвертокласників на етапі закінчення здобуття початкової освіти математична компетентність сформована на високому рівні. Водночас близько 14 % учнів, які завершили здобуття початкової освіти у 2018 р., не володіють базовими математичними знаннями, тобто ця категорія випускників початкової школи має суттєві проблеми з розв'язуванням найпростіших задач, що стосуються відомих реальних життєвих ситуацій.

Найвищі результати випускники початкової школи 2018 р. показали, виконуючи тестові завдання, що стосуються тем розділу «Числа й вирази» (62 % правильних відповідей). Натомість, найскладнішими для 4-класників виявилися тестові завдання, які репрезентують змістовий розділ «Робота з даними» (51 % правильних відповідей), що може вказувати на потребу переосмислення усталеного на сьогодні підходу до навчання учнів початкової школи цієї теми.

Середні результати з математики хлопчиків і дівчаток, які закінчили початкову школу у 2018 р., істотно не відрізняються, так само, як не спостерігається значимої різниці в середніх балах випускників початкової школи, які народилися у 2007 і 2008 роках та навчалися в гімназіях, колегіумах, ліцеях, спеціалізованих школах і навчально-виховних комплексах, а також які відвідували ЗЗСО, розташовані в селищах і містах у районах. Водночас істотна статистична різниця наявна між середніми балами з математики учнів, які навчалися в загальноосвітніх школах, та учнів, які здобували початкову освіту в гімназіях, колегіумах, ліцеях, спеціалізованих школах і навчально-виховних комплексах; учнів, які навчалися в містах обласного підпорядкування, та учнів, які відвідували ЗЗСО в інших типах населених пунктів; учнів, які опанували математику у звичайних школах (із наповненістю паралелі 4-х класів у ЗЗСО понад 15 осіб), та учнів із малих шкіл.

2. Стан сформованості читацької компетентності випускників початкової школи на 2018 р. Понад 86 % випускників початкової школи досягли базового рівня сформованості читацької компетентності. У понад 16 % четвертокласників на етапі закінчення здобуття початкової освіти читацька компетентність сформована на високому рівні. Водночас близько 14 % учнів, які завершили здобуття початкової освіти у 2018 р., не володіють базовими читацькими вміннями, тобто ця категорія випускників початкової школи має суттєві пробле-

ми із читанням і розумінням текстів як художнього, так й інформаційного характеру.

Не спостерігається значимої різниці в середніх балах випускників початкової школи, які народилися у 2007 і 2008 роках та які навчалися в гімназіях, колегіумах, ліцеях, спеціалізованих школах і навчально-виховних комплексах, а також які відвідували ЗЗСО, розташовані в селищах і містах у районах. Водночас істотна статистична різниця наявна між середніми балами із читання учнів, які навчалися в загальноосвітніх школах, та учнів, які здобували початкову освіту в гімназіях, колегіумах, ліцеях, спеціалізованих школах і навчально-виховних комплексах; учнів, які навчалися в містах обласного підпорядкування, та учнів, які відвідували ЗЗСО в інших типах населених пунктів; учнів, які опанували українську мову і літературне читання у звичайних школах (із наповненістю паралелі 4-х класів у ЗЗСО понад 15 осіб), та учнів із малих шкіл. Також істотно відрізняються середні результати з читання хлопчиків і дівчаток, тобто дівчатка в середньому мають вищі бали з читання, ніж хлопці.

3. Зв'язок успішності учнів із читання й математики з деякими соціально-економічними факторами. Випускники початкової школи, які відвідували дошкільні заклади, готувалися до вступу до початкової школи, під час навчання в початковій школі відвідували різноманітні позашкільні гуртки й мали підтримку з боку батьків, які цікавилися їхнім навчанням та іноді допомагали, мають вищі середні бали як із математики, так і з читання, ніж ті здобувачі початкової освіти, у яких означені фактори виявилися актуалізованими меншою мірою або взагалі не були актуалізовані. Хоча питання того, як пов'язані між собою перелічені вище фактори, чи є якісь інші передумови існування виявленого зв'язку, ще потребують глибшого дослідження, але впевнено можна стверджувати, що більша соціальна активність батьків щодо освіти своїх дітей неабияк сприяє підвищенню учнівських результатів із математики в початковій школі.

Крім означених чинників, рівень сформованості математичної компетентності випускників початкової школи пов'язаний частково з фактором педагога: можна стверджувати, хоча й із певними застереженнями (зважаючи на характеристики вибірки вчителів у межах моніторингового дослідження), що в учнів тих класів, де вчителі мають вищу кваліфікацію, показники загалом більш високі. Водночас вплив навчальних практик учителя, організації ним роботи в класі, обраних ним програм навчання й підручників на рівень сформованості математичної компетентності за підсумками аналізу даних дослідження-2018 не вдалося дослідити, оскільки більшість учителів, згідно з

даними анкетування, у роботі зі своїми учнями використовувала схожі навчальні практики, навчали за стандартними навчальними програмами, однаковими підручниками й мали схожі навчальні середовища.

4. Залежність результатів випускників початкової школи з математики та читання від контекстних факторів. На середній бал випускників початкової школи із читання й математики найпосутніше впливають такі фактори, як середовище, де навчається учень, культурний і матеріальний статус його родини, зацікавленість і активність батьків у процесі навчання дитини, а також деякі індивідуальні характеристики самих учнів.

Застосування методів регресійного й факторного аналізу під час дослідження даних моніторингового дослідження уможливило побудову таких математичних моделей, які надали інформацію не тільки про наявність тих чи інших зв'язків між контекстними факторами й успішністю учнів із читання та математики, але й про силу цих зв'язків.

За допомогою регресійних моделей було розраховано, на яку кількість балів змінюється оцінка середнього базового бала (який визначався для певної категорії учнів за низкою ознак) за зміни якоїсь з ознак, що характеризує групу учнів, за умови, що інші ознаки цієї категорії учнів залишаються незмінними. Відповідно було з'ясовано, що найбільше на оцінку середнього бала впливають такі контекстні фактори, як тип місцевості, де розташований ЗЗСО, та тип ЗЗСО. Наповненість ЗЗСО є менш впливовим чинником, але водночас його вплив істотний: в учнів, які навчаються в ЗЗСО із малою наповнюваністю, бали за підсумками тестування нижчі як із читання, так і з математики, порівняно з результатами учнів із ЗЗСО зі звичайною наповнюваністю. Суттєво збільшують результативність випускників початкової школи в читанні й математиці такі фактори, як кількість книжок удома, підготовка до школи на підготовчих курсах в дитячому садку або школі, заняття в спортивних секціях. Водночас попередні фактори пов'язані із тим, де розташований ЗЗСО, у якому учень здобував початкову освіту, і дещо меншою мірою – із типом ЗЗСО. Статки родини також частково впливають на успішність дітей, але істотна різниця спостерігається тільки між групами учнів, які не мають удома цифрової техніки та автомобілів, та учнів, які мають щось із цього (незалежно від кількості).

За допомогою факторного аналізу вдалося з'ясувати, що любов учня до читання або математики, зацікавленість у їх вивченні й розуміння важливості їх засвоєння не впливають суттєво на середні бали, натомість труднощі, пов'язані з опануванням змісту цих предметів, нерозуміння їх у процесі навчання значно знижують оцінку середньо-

го бала як із читання, так і з математики. Крім того, факторний аналіз забезпечив можливість з'ясування того, що різноманітні прийоми роботи з текстовим і математичним матеріалом у класі, які використовують учителі в процесі викладання літературного читання та математики, істотно не змінюють середнього бала учнів.

Узагальнюючи попереднє, можна констатувати, що на сьогодні в Україні учні початкової школи перебувають у нерівних умовах. Суттєва різниця між випускниками початкової школи в аспекті оволодіння ними читацькою та математичною компетентністю є певною мірою наслідком нерівності передумов для їхнього навчання, пов'язаних передусім із типом місцевості, де розташовані ЗЗСО (місто/сільська місцевість) та типом ЗЗСО (загальноосвітні школи/інші заклади початкової освіти).

5. Освітнє середовище крізь призму сприйняття вчителів початкових класів. Поряд із різноаспектним вивченням даних, отриманих за підсумками анкетування учнів, у межах аналітики даних дослідження-2018 було проведено й дослідження відповідей учителів на запитання анкет. Для цього в основному було використано метод аналізу частотних розподілів, який дав можливість побачити сучасне освітнє середовище крізь призму сприйняття його вчителями та проблеми, які актуальні для нього на сьогодні. Зокрема більшість учителів у своїх відповідях звернула увагу на незадовільний стан шкільних будівель, меблів, нестачу дидактичного матеріалу й техніки для організації інформаційного середовища в класах. Також учителі відзначили, що їх цінують і підтримують у роботі керівники, місцева влада, батьки, на відміну від органів державної влади та засобів масової інформації. Разом із тим, окреслюючи у своїх відповідях певною мірою не найкращу картину сучасної школи, більшість учителів задоволена своєю професією й не думає про те, щоб піти з неї.

6. Освітнє середовище крізь призму сприйняття учнів та вплив цього фактору на успішність учнів із читання й математики. Якщо говорити про те, наскільки комфортно почувалися учні-учасники дослідження-2018, навчаючись у початковій школі, то не можна не відзначити того, що майже половина з них позитивно оцінює своє перебування в ЗЗСО у своїх відповідях на запитання анкети, указуючи на доброзичливість однокласників і вчителів, на відсутність фактів з ознаками булінгу тощо. Водночас майже 33 % учнів не почувалися щасливими в ЗЗСО, майже 13 % мали певні проблеми в стосунках з однокласниками, а близько 7,5 % – з учителями. Сукупно майже 50 % учасників дослідження-2018 відзначили, що їм кілька разів на місяць, на тиждень або й щодня в ЗЗСО доводилося чути образливі слова на свою

адресу; стикатися з випадками своєрідної ізоляції від колективу, коли інші діти не брали їх до ігрової або якоїсь іншої групової діяльності. 15,6 % випускників початкової школи наражалися, крім психологічного насилля через слово, ще й на фізичне (стусани, штовхання, побиття) з боку однолітків чи старших учнів кілька разів на місяць, а 6,1 % і 3,7 % випускників – кілька разів на тиждень або щодня відповідно. У комплексі ці дані засвідчують, що вже в межах початкової школи починають спостерігатися явища, які врешті можуть бути кваліфіковані як своєрідні прояви булінгу.

Загалом проблема булінгу серед учнів початкових класів має комплексний характер, тому щодо її причин складно робити однозначні висновки, але за емпіричними розподілами відповідей учнів щодо того, наскільки комфортно вони почувалися в ЗЗСО та наскільки часто з ними траплялися різні негативні ситуації (випадки булінгу), можна стверджувати таке (хоча результати й не показали статистично-істотного зв'язку⁴): учні початкової школи – хлопчики частіше, ніж дівчата, стикаються з випадками, що мають ознаки булінгу; учні початкової школи, які за віком молодші або старші за основну масу учнів свого класу, частіше наражаються на образи з боку однолітків чи старших учнів, на ізоляцію від колективу, ніж ті учні, яких у класі більшість; учні початкової школи, які готуються до вступу до школи, відвідуючи заняття в школі чи на підготовчих курсах, а отже, маючи шанс набутти навичок соціального життя, рідше стикаються з випадками булінгу, ніж ті, хто готується до школи в інші способи, які не передбачають увіходження в колектив; учні початкової школи, яким не подобаються їхні однокласники, які не почувуються щасливими в ЗЗСО та яких, на їхній погляд, не цінує вчитель, частіше мають проблеми з ознаками булінгу, ніж ті учні, які мають позитивне враження від ЗЗСО; учні початкової школи, які почувуються в ЗЗСО некомфортно, часто потрапляють у ситуації з ознаками булінгу, мають гірші результати із читання й математики, ніж їхні однолітки, для яких ЗЗСО є комфортним місцем, де немає місця проявам булінгу⁵.

Означені вище основні результати дослідження-2018 дають підстави для висновку, що всі визначені Програмою дослідження завдання в межах проведення основного етапу дослідження-2018 було реалізовано. Цьому сприяло належне нормативне, методологічне, організаційно-технологічне, кадрове, фінансове забезпечення всіх процесів, пов'язаних із дослідження. Без перебільшення можна стверджувати, що проведене дослідження відповідає всім вимогам до такого виду

---

⁴ Істотність оцінювалася на рівні $p < 0,05$ за критерієм χ^2 -квадрат.

⁵ Істотність оцінювалася на рівні $p < 0,05$ за критерієм t -Ст'юдента.

моніторингові і може розглядатися як інноваційне для вітчизняної системи освіти. З огляду на це його методологічні й інші засади й набутки можуть стати ґрунтом для розроблення моделей моніторингових досліджень на рівнях базової та профільної освіти.

На сьогодні проводиться робота із підготовки до чергових циклів дослідження. Наступний цикл стартує у 2020 році.

Учнівські олімпіади: результати і рейтинги участі учнівських команд

Всеукраїнські учнівські олімпіади

Учасниками IV (фінального) етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2018/2019 навчальному році стали 2 292 учні 8–11 класів з 24 областей України, м. Київ та Українського фізико-математичного ліцею Київського національного університету імені Тараса Шевченка (УФМЛ).

1 123 учні стали переможцями та нагороджені дипломами: I ступеня – 159 учнів; II ступеня – 364 учні; III ступеня – 600 учнів. Дипломи учасника отримали 1 169 учнів.

Найкращі результати у Всеукраїнських олімпіадах 2018/2019 н. р. показали команди учнів м. Київ, Харківської області, Українського фізико-математичного ліцею Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Львівської та Полтавської областей. На рис. 39 подано загальний рейтинг участі учнівських команд у IV етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад 2018/2019 н. р. (без олімпіад з мов та літератур національних меншин) у розрізі адміністративно-територіальних одиниць України.

П'ятий рік поспіль відбувається Всеукраїнська учнівська олімпіади з мов та літератур національних меншин з 8 навчальних предметів. Цьогоріч у ній взяв участь 171 школяр із 23 областей України та м. Київ. До змагань не долучилися учні із Автономної Республіки Крим, Тернопільської області та м. Севастополь. Переможцями IV етапу олімпіади з мов та літератур національних меншин стали 84 учні. Дипломами I ступеня було нагороджено 15 учнів; II ступеня – 29 учнів; III ступеня – 40 учнів. Лідерами у цих змаганнях стали здобувачі освіти із Львівської, Миколаївської, Полтавської, Донецької та Вінницької областей. На рис. 40 подано загальний рейтинг участі учнівських команд у IV етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад з мов та літератур національних меншин у 2018/2019 н. р. у розрізі адміністративно-територіальних одиниць України.

Однією з форм роботи з обдарованою молоддю, що набули значної популярності серед школярів, є Всеукраїнські учнівські турніри.

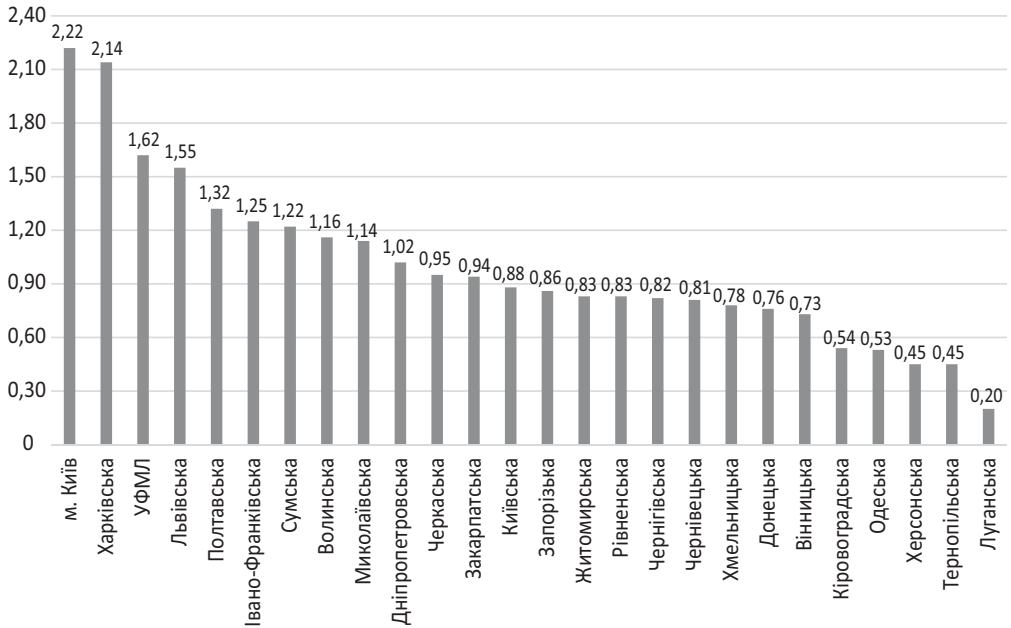

Рис. 39. Загальний рейтинг участі учнівських команд у IV етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад у 2018/2019 н. р. у розрізі адміністративно-територіальних одиниць України (без олімпіад з мов та літератур національних меншин), **одиниць**

Побудовано за даними ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти».

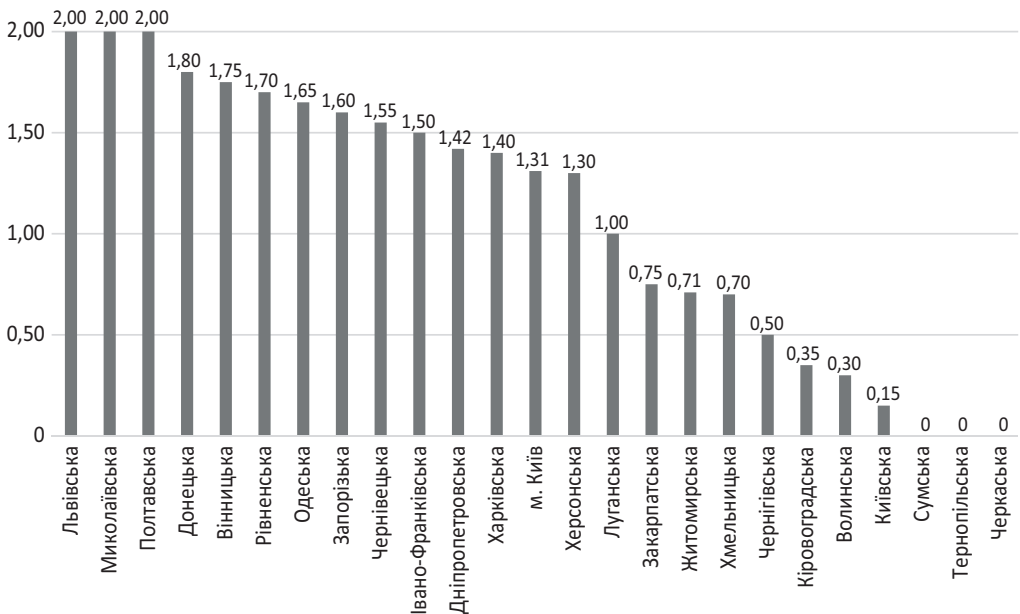

Рис. 40. Загальний рейтинг участі учнівських команд у IV етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад з мов та літератур національних меншин у 2018/2019 н. р. у розрізі адміністративно-територіальних одиниць України, **одиниць**

Побудовано за даними ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти».

У 2018/2019 н. р. проведено 12 Всеукраїнських турнірів (юних математиків, фізиків, хіміків, біологів, правознавців, географів, економістів, істориків, журналістів, інформатиків, винахідників та раціоналізаторів, філософів та релігієзнавців). У фінальних етапах взяли участь понад 1 тис. учнів (228 команд) з різних регіонів України. Результати участі команд у фінальних етапах Всеукраїнських учнівських турнірів у 2018/2019 н. р. (у розрізі адміністративно-територіальних одиниць України за кількістю нагород різного ґатунку) подано на рис. 41.

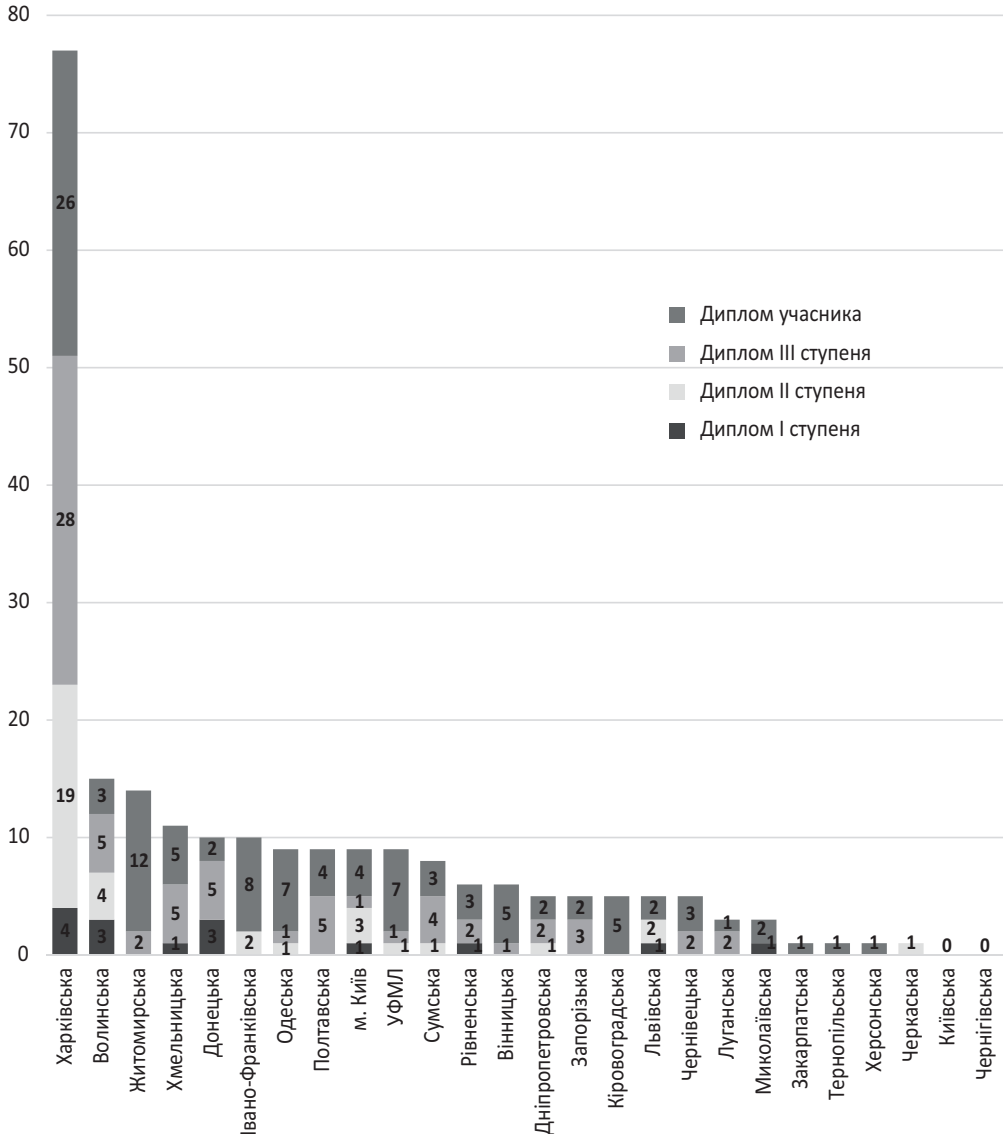

Рис. 41. Результати участі команд у фінальних етапах Всеукраїнських учнівських турнірів 2018/2019 н. р., одиниць

Побудовано за даними ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти».

Міжнародні учнівські олімпіади

Українські школярі у складі окремих команд, починаючи з 1993 р., беруть участь у міжнародних учнівських олімпіадах з математики, фізики, хімії, біології, інформатики, з 1996 р. – з екології, з 2010 р. – з географії, з 2011 р. – з астрономії. У 2012–2014 рр. учні брали участь у Міжнародній учнівській олімпіаді з історії.

Мета цих змагань – підтримка обдарованих юнаків і дівчат, зміцнення міжнародного співробітництва в галузі освіти і науки, розширення гуманітарних контактів між державами світу, спрямованих на інтеграцію до європейського та світового освітнього простору, а також популяризація національної освіти.

За період з 1993 до 2018 років у міжнародних олімпіадах 764 українські школярі вибороли 628 медалей різного ґатунку, із них 109 золоті, 247 срібні, 272 бронзові; 42 учасники нагороджено Почесними грамотами. Результати участі команд українських школярів у Міжнародних учнівських олімпіадах 1993–2018 рр. показано на рис. 42.

Найбільшу кількість учасників Міжнародних учнівських олімпіад 2004–2018 рр. представляли м. Київ, Харківська, Львівська, Донецька області та УФМЛ. На рис. 43 зображено результати участі команд школярів України у Міжнародних учнівських олімпіадах 2004–2018 рр. у розрізі регіонів.

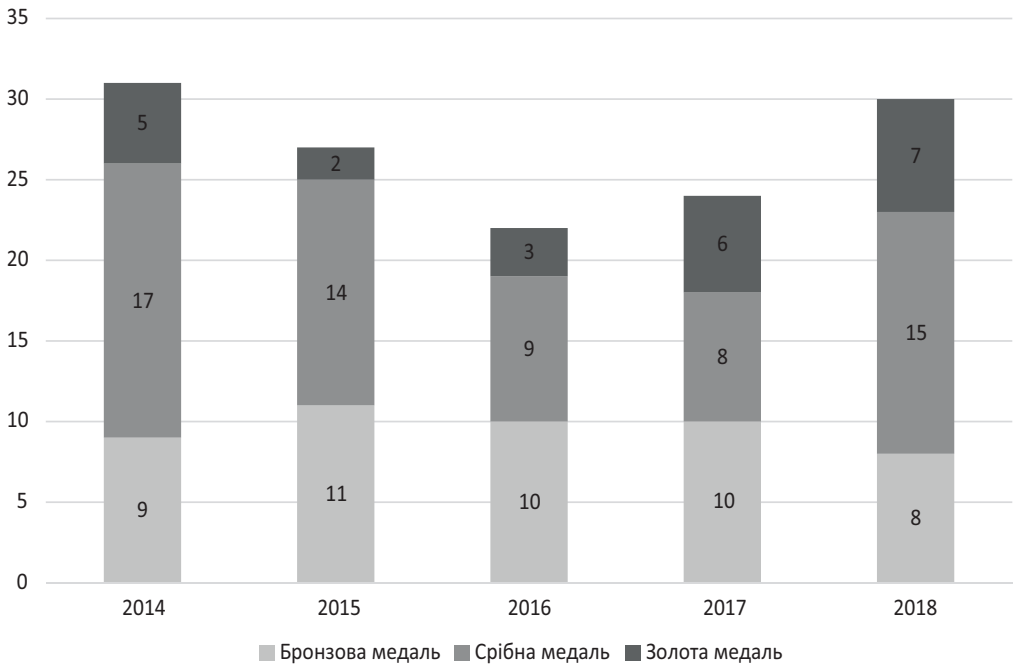

Рис. 42. Результати участі команд школярів України у Міжнародних учнівських олімпіадах 2014–2018 рр. (за медалями), *одиниць*

Побудовано за даними ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти».

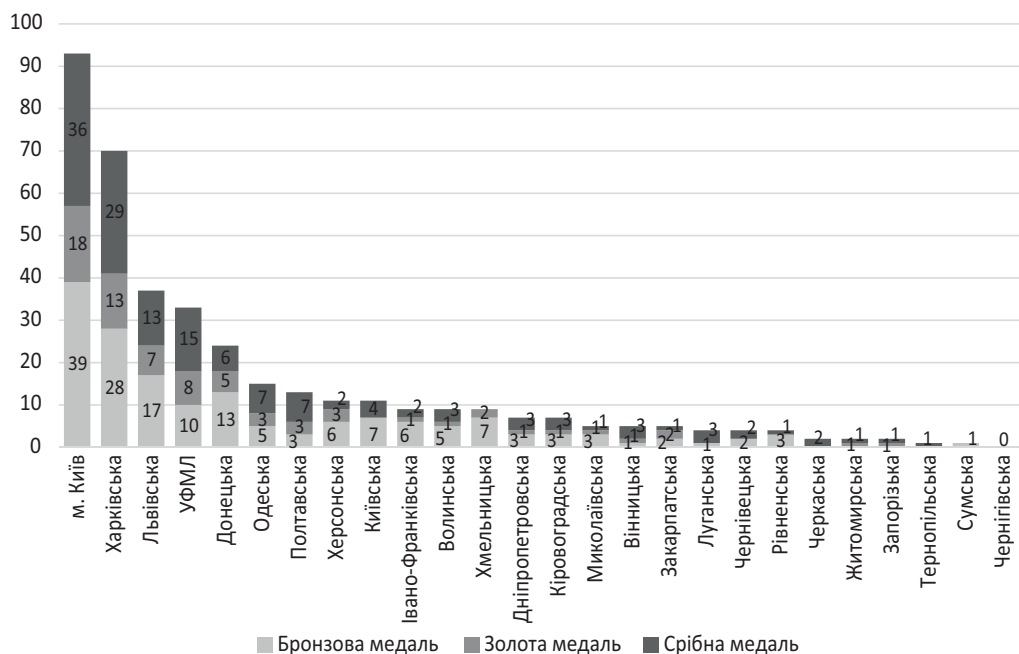

Рис. 43. Результати участі школярів України у Міжнародних учнівських олімпіадах 2004–2018 рр. (за медалями), одиниць

Побудовано за даними ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти».

Протягом останніх років школярі України гідно представляють державу на Міжнародних учнівських олімпіадах. Результати участі команд школярів України у Міжнародних учнівських олімпіадах з екології, хімії, математики, фізики, біології, інформатики, астрономії та географії у 2016–2018 рр. показано на рис. 44.

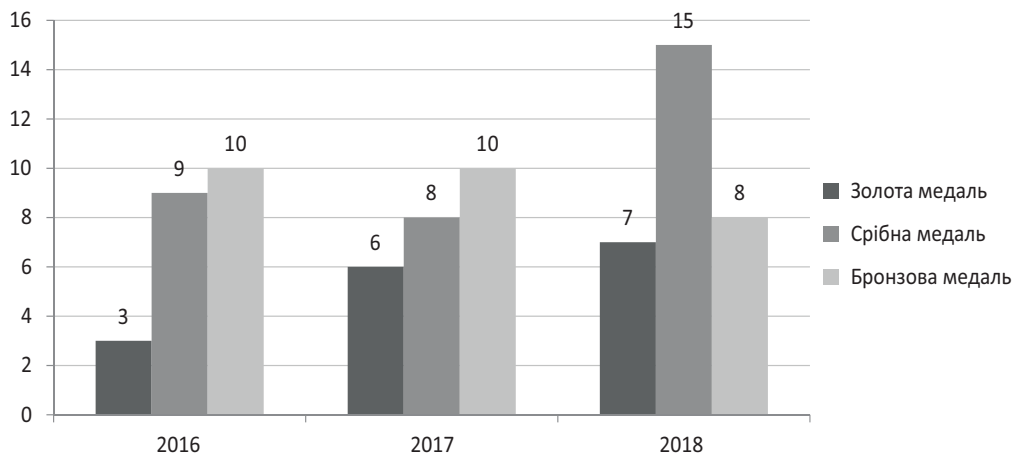

Рис. 44. Результати участі команд школярів України у Міжнародних учнівських олімпіадах 2016–2018 рр. (за медалями), одиниць

Побудовано за даними ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти».

Результати зовнішнього незалежного оцінювання 2019 року
Частка випускників ЗЗСО 2019 р., які за підсумками ДПА у формі ЗНО мають високий рівень навчальних досягнень,
у розрізі предметів, регіонів, %

Регіон	Українська мова і література	Математика	Історія України	Англійська мова	Німецька мова	Французька мова	Іспанська мова	Біологія	Географія	Фізика	Хімія
Вінницька область	20,85	16,77	15,52	29,22	33,33	-	-	10,26	14,01	16,38	31,58
Волинська область	20,65	20,01	16,81	35,86	18,18	50,00	-	10,92	14,55	18,06	36,26
Дніпропетровська область	15,69	17,27	13,22	23,10	33,33	33,33	100,00	9,35	9,91	14,45	29,93
Донецька область	17,29	15,07	16,53	20,80	66,67	42,86	-	11,47	12,29	12,47	21,35
Житомирська область	19,96	14,84	14,90	25,73	15,00	100,00	100,00	7,92	12,11	9,48	44,96
Закарпатська область	9,61	12,88	6,75	23,41	18,52	13,04	-	5,30	3,90	8,20	27,13
Запорізька область	14,14	15,78	12,70	23,34	27,12	17,65	-	7,23	10,01	14,16	28,57
Івано-Франківська область	20,97	18,80	18,02	31,28	33,33	25,00	-	15,80	9,78	18,58	34,62
Київська область	20,77	16,19	15,61	24,69	37,50	25,00	-	9,87	11,84	14,42	28,48
Кіровоградська область	15,82	14,44	14,80	26,11	12,50	-	-	6,83	14,18	12,73	22,08
Луганська область	15,34	10,31	12,76	19,68	-	16,67	-	7,47	12,89	7,25	18,33
Львівська область	29,64	23,40	25,47	33,00	43,70	44,44	87,50	19,48	12,68	19,74	42,39
м. Київ	29,49	33,26	25,50	40,01	52,45	46,38	60,00	25,08	18,24	39,47	39,55
Миколаївська область	15,17	12,39	11,31	22,63	18,75	-	-	7,19	9,21	10,64	27,06
Одеська область	12,75	13,74	11,17	23,99	42,86	59,09	-	8,28	7,36	7,07	30,26
Полтавська область	20,34	17,86	14,75	28,86	53,85	0,00	-	9,83	14,87	13,38	42,05
Рівненська область	15,01	20,02	12,65	25,49	27,27	0,00	-	7,56	11,48	14,10	38,76
Сумська область	20,43	21,44	18,10	24,33	57,14	-	-	11,96	19,51	14,48	34,29
Тернопільська область	23,27	18,99	21,44	31,20	38,46	-	-	16,72	14,15	15,96	40,19
Харківська область	21,37	19,68	17,33	27,95	43,14	64,52	-	11,18	13,68	20,36	37,44
Херсонська область	14,57	16,23	10,68	23,44	41,18	9,09	100,00	6,28	9,25	20,41	23,17
Хмельницька область	17,53	15,46	15,78	29,18	24,24	-	-	11,76	13,31	16,05	45,28
Черкаська область	15,77	16,45	13,89	25,51	12,50	0,00	-	8,62	12,46	18,33	32,80
Чернівецька область	10,43	15,15	10,34	32,78	28,57	5,97	-	7,34	6,53	13,20	18,99
Чернігівська область	19,32	18,64	14,71	27,76	12,50	100,00	-	7,47	12,13	17,37	37,63
Україна	18,99	18,63	15,61	28,56	37,23	33,02	82,35	10,37	11,77	16,82	33,61

Складено за даними Українського центру оцінювання якості освіти.

Частка випускників ЗЗСО 2019 р., які отримали за результатами зовнішнього незалежного оцінювання з української мови та літератури 160 балів і вище, відсотків до загальної кількості учнів, що проходили тестування з української мови та літератури в 2019 р. у розрізі регіонів, %

Вінницька область	41,08
Волинська область	39,77
Дніпропетровська область	35,50
Донецька область	36,71
Житомирська область	38,13
Закарпатська область	19,70
Запорізька область	31,76
Івано-Франківська область	40,90
Київська область	41,26
Кіровоградська область	36,55
Луганська область	33,05
Львівська область	52,99
м. Київ	55,27
Миколаївська область	32,05
Одеська область	31,43
Полтавська область	39,74
Рівненська область	31,99
Сумська область	42,95
Тернопільська область	44,20
Харківська область	42,80
Херсонська область	30,98
Хмельницька область	35,95
Черкаська область	35,48
Чернівецька область	23,55
Чернігівська область	37,13
Україна	38,52

Складено за даними Українського центру оцінювання якості освіти.

Частка випускників ЗЗСО, які отримали за результатами зовнішнього незалежного оцінювання з іноземних мов 160 балів і вище, відсотків до загальної кількості учнів, що проходили тестування з іноземних мов у 2019 р. у розрізі регіонів, %

Регіон	Англійська мова	Іспанська мова	Німецька мова	Французька мова
Вінницька область	30,89	-	32,14	66,67
Волинська область	37,94	-	22,45	66,67
Дніпропетровська область	27,38	80,00	37,11	36,54
Донецька область	23,77	-	52,63	41,67
Житомирська область	29,69	100,00	13,16	33,33
Закарпатська область	29,69	-	19,63	9,38
Запорізька область	27,97	-	30,61	33,33
Івано-Франківська область	35,83	75,00	48,42	20,00
Київська область	27,41	33,33	28,00	28,57
Кіровоградська область	30,62	0,00	21,43	-
Луганська область	21,97	-	42,86	8,33
Львівська область	40,18	63,16	50,95	60,71
м. Київ	50,61	60,00	65,40	66,67
Миколаївська область	24,81	-	23,33	-
Одеська область	29,70	33,33	43,22	52,94
Полтавська область	32,20	-	31,11	66,67
Рівненська область	28,94	100,00	25,00	33,33
Сумська область	29,83	100,00	57,14	50,00
Тернопільська область	33,17	-	35,29	0,00
Харківська область	33,52	0,00	45,45	76,32
Херсонська область	25,71	25,00	44,00	20,00
Хмельницька область	30,44	-	22,22	-
Черкаська область	29,94	-	12,50	0,00
Чернівецька область	37,66	100,00	48,44	12,64
Чернігівська область	28,38	33,33	31,25	77,78
Україна	33,30	53,75	40,81	41,18

Складено за даними Українського центру оцінювання якості освіти.

Частка випускників ЗЗСО, які за результатами ЗНО з української мови та літератури подолали поріг склав/не склав у 2019 р., за типом ЗЗСО, %

Гімназії, ліцеї, колегіуми	97,4
Спеціалізовані школи	97,6
Навчально-виховні комплекси, навчально-виховні об'єднання	90,6
Загальноосвітні школи	88,9
Інші	86,9

Складено за даними Українського центру оцінювання якості освіти.

Частка випусників ЗЗСО, які за результатами ЗНО з математики подолали поріг склав/не склав у 2019 р., за типом місцевості в розрізі регіонів, %

Регіон	Місто	Селище міського типу	Селище, село
Вінницька область	93,75	87,67	79,81
Волинська область	95,09	92,24	82,35
Дніпропетровська область	90,79	82,86	73,24
Донецька область	91,71	85,27	78,36
Житомирська область	93,14	85,56	74,01
Закарпатська область	93,09	77,17	67,09
Запорізька область	91,35	83,27	79,88
Івано-Франківська область	94,45	89,33	81,31
Київська область	93,70	90,09	83,57
Кіровоградська область	92,20	86,09	75,31
Луганська область	89,67	84,75	85,36
Львівська область	95,16	89,29	81,83
м. Київ	96,06	-	-
Миколаївська область	90,81	74,27	74,25
Одеська область	90,81	85,75	74,16
Полтавська область	94,74	84,64	81,05
Рівненська область	93,34	88,89	74,10
Сумська область	94,79	82,06	81,05
Тернопільська область	93,75	85,25	80,41
Харківська область	94,12	89,54	79,89
Херсонська область	91,51	76,22	75,61
Хмельницька область	92,69	85,61	76,90
Черкаська область	93,44	88,37	78,41
Чернівецька область	90,15	94,81	72,18
Чернігівська область	92,01	86,58	75,98
Україна	93,09	85,88	77,62

Складено за даними Українського центру оцінювання якості освіти.

Частка випускників ЗЗО, які за результатами ЗНО з іноземних мов подолали поріг склад/не склад у 2019 р., за типом місцевості в розрізі регіонів, %

Регіон	Англійська мова			Німецька мова			Іспанська мова			Французька мова		
	Місто	Селище міського типу	Село	Місто	Селище міського типу	Село	Місто	Селище міського типу	Село	Місто	Селище міського типу	Село
Вінницька область	92,52	90,84	84,68	94,12	-	54,55	-	-	-	100,00	-	-
Волинська область	95,62	88,94	84,38	100,00	-	65,52	-	-	-	100,00	-	100,00
Дніпропетровська область	88,34	79,39	73,50	87,06	0,00	72,73	100,00	-	-	95,83	-	50,00
Донецька область	86,25	78,92	73,82	82,35	-	100,00	-	-	-	90,91	-	100,00
Житомирська область	90,78	85,17	69,89	87,50	33,33	42,11	100,00	-	-	100,00	-	100,00
Закарпатська область	93,45	81,60	75,54	89,13	73,68	61,90	-	-	-	100,00	83,33	75,00
Запорізька область	89,79	78,95	71,53	80,46	-	63,64	-	-	-	100,00	-	-
Івано-Франківська область	95,37	88,57	83,23	96,00	66,67	64,29	100,00	100,00	0,00	100,00	75,00	100,00
Київська область	90,76	85,30	82,50	92,86	100,00	71,43	100,00	100,00	100,00	66,67	100,00	-
Кіровоградська область	93,16	85,35	74,50	100,00	-	50,00	33,33	-	-	-	-	-
Луганська область	84,00	82,72	73,39	80,00	100,00	100,00	-	-	-	91,67	-	-
Львівська область	94,62	86,42	85,91	95,09	68,75	70,97	94,12	-	50,00	100,00	-	-
м. Київ	94,93	-	-	95,36	-	-	86,67	-	-	96,77	-	-
Миколаївська область	85,82	75,00	61,00	86,36	66,67	0,00	-	-	-	-	-	-
Одеська область	89,26	81,74	72,29	90,32	62,50	35,29	50,00	100,00	-	96,55	-	60,00
Полтавська область	92,16	86,89	79,51	76,92	-	68,42	-	-	-	100,00	-	-
Рівненська область	93,94	89,50	78,30	84,21	85,71	55,88	100,00	-	-	50,00	100,00	100,00
Сумська область	91,88	95,95	79,84	100,00	-	75,00	100,00	-	-	100,00	-	-
Тернопільська область	95,06	91,21	86,43	91,67	0,00	80,00	-	-	-	-	-	25,00
Харківська область	91,72	87,35	75,86	90,79	-	91,67	50,00	-	-	100,00	100,00	-
Херсонська область	88,55	79,91	72,82	88,24	100,00	42,86	100,00	-	-	91,67	-	100,00
Хмельницька область	90,66	85,71	78,66	83,33	25,00	50,00	-	-	-	-	-	-
Черкаська область	91,29	82,31	82,60	100,00	100,00	80,00	-	-	-	100,00	-	-
Чернівецька область	91,32	85,07	77,50	95,12	100,00	72,73	-	-	100,00	100,00	-	-
Чернігівська область	89,75	83,10	78,71	100,00	-	100,00	100,00	-	-	100,00	-	-
Україна	91,51	84,78	78,31	91,24	67,57	62,85	88,71	100,00	77,78	96,51	85,71	59,81

Складено за даними Українського центру оцінювання якості освіти.

Частка випускників ЗЗСО, які за результатами ЗНО з історії України подолали поріг склав/не склав у 2019 р., за типом місцевості в розрізі регіонів, %

Регіон	Місто	Селище міського типу	Селище, село
Вінницька область	96,59	92,99	88,49
Волинська область	95,75	92,00	85,22
Дніпропетровська область	94,67	93,48	85,29
Донецька область	94,86	93,28	88,10
Житомирська область	96,48	89,73	84,94
Закарпатська область	89,50	67,14	64,30
Запорізька область	93,78	90,99	88,58
Івано-Франківська область	94,98	84,02	80,97
Київська область	96,27	95,35	89,06
Кіровоградська область	95,76	90,42	85,85
Луганська область	96,64	95,47	92,12
Львівська область	95,59	91,33	87,49
м. Київ	96,90	-	-
Миколаївська область	94,02	90,29	83,36
Одеська область	93,19	92,01	83,27
Полтавська область	96,04	93,46	89,50
Рівненська область	95,42	92,64	77,77
Сумська область	96,46	89,55	88,72
Тернопільська область	96,91	93,02	86,49
Харківська область	95,64	94,64	89,42
Херсонська область	95,47	87,69	85,69
Хмельницька область	96,03	93,98	87,38
Черкаська область	94,41	95,25	89,36
Чернівецька область	91,62	80,88	69,92
Чернігівська область	94,81	92,79	84,64
Україна	95,25	90,42	82,82

Складено за даними Українського центру оцінювання якості освіти.

Кадрове забезпечення повної загальної середньої освіти

Підвищення кваліфікації педагогічних працівників

Ключовим питанням успішності запуску НУШ є належне кадрове забезпечення. Підготовка і підвищення кваліфікації педагогічних працівників для роботи у закладах загальної середньої освіти є конституційним обов'язком держави та регламентується законодавчими і програмними документами українського Уряду, нормативно-правовими актами Міністерства освіти і науки України.